

DOI: 10.18372/2415-8151.24.16302
УДК 712:069.7

ОРГАНІЗАЦІЯ ВИСТАВКОВИХ КОМПЛЕКСІВ НА БАЗІ БОТАНІЧНИХ САДІВ

Рожак-Литвиненко Ксенія Богданівна¹, Горупаха Віта Геннадіївна²,

¹ к.мист., доцент, Національний авіаційний університет, керівник науково-освітнього проекту «Арт-подорожі», м. Київ, Україна,

e-mail: kseniia.rozhak-lytvynenko@npp.nau.edu.ua, orcid: 0000-0003-2098-6121

² Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ, Україна
e-mail: horupahavita@gmail.com

Анотація. На сьогоднішній день відкриті експозиційні простори представляють особливий інтерес, як один із типів міських загально-рекреаційних просторів і об'єктів ландшафтно-архітектури, що мають науково-технічну, соціальну, економічну та культурну значимість. Експозиції під відкритим небом знаходили застосування ще в давнину, і вже тоді їх вважали ефективним джерелом інформації. Вони організовувались найчастіше з метою публічної демонстрації результатів будь-якого творчого процесу, видів мистецтва, досягнень в різних сферах, відображення і популяризація історично цінних об'єктів біологічних видів представників флори та фауни і т.д. — у вигляді штучно створеного предметно-просторового середовища під відкритим небом.

В даний час виставкова діяльність розглядається як форма рекламних комунікацій. Аналізуючи розвиток експозиційних просторів і комплексів можна відзначити, що в основі творчих задумів авторів завжди був пошук оригінальних архітектурно-планувальних і мистецьких рішень, які відображали, в тому числі, розвиток науки і техніки. Крім того, сама тематика експозиції є важливим фактором організації предметно-просторового середовища.

Експозиційна активність ботанічних садів в Україні, як і в інших країнах, має велику значимість і набуває виняткової популярності.

Очевидно, що при правильній подачі царство рослин здатне вразити уяву більшості людей, і досвід провідних ботанічних садів світу на даний момент це вже наочно довів. З часом приходить усвідомлення того, що роль ботанічних садів в суспільстві повинна неухильно зростати, а спектр діяльності — розширюватися, і це пов'язане, перш за все, зі зростаючими потребами суспільства, але також, багато в чому, і з економічною моделлю існування ботанічних садів, державне фінансування яких в наш час практично припинилося.

Саме тому ботанічним садам в Україні потрібно відновити практику проведення різних ботанічних, садівничих, рослинницьких, ландшафтно-архітектурних та інших виставок і фестивалів.

Ключові слова: експозиції, організація простору, ботанічний сад, зонування, зональна розбивка, виставковий комплекс.

ВСТУП

В даний час в умовах входження України у світовий культурний простір, в епоху відродження національної культури вивчення мистецтва, як чинника розвитку комунікативної культури, стає все більш актуальним. Виставковому дизайну, як виду мистецтва, відводиться роль комунікативної функції в життєдіяльності суспільства, що дозволяє людині пізнати навколишній світ.

Наукова новизна роботи полягає у тому, що експонування під відкритим небом, є на сьогоднішній день, діяльністю, яка не має свого розвиненого словника, що значно ускладнює її розуміння. В даній роботі систематизовано зонування виставкового простору просто неба в ботанічному саду імені академіка Олександра Фоміна Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Метою роботи є дослідження та виокремлення особливостей створення виставкового простору просто неба, а саме властивостей зонування та розміщення додаткових об'єктів благоустрою, малих архітектурних форм і елементів озеленення.

АНАЛІЗ ПОПЕРЕДНІХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Виставкова діяльність є предметом наукових досліджень культурологів, економістів, соціологів, політологів, психологів, спеціалістів у галузі міжнародних відносин.

Під час роботи над темою вивчалися роботи фахівців, що досліджували сучасні тенденції створення музейних експозицій, проблеми художнього проектування, пошук сценарних структур, а також практику нових експозиційних рішень музеїв та виставок [4]. Виставку, як своєрідний соціальний феномен, що впливає на економічний, політичний, культурний та духовний аспекти життя, розглядає П.Б.Коржавін [2].

А. Е. Андреева, А. П. Дубенюк, А. Ю. Паршин, А. А. Ретеюм розглядають проведення виставок та фестивалів як ключовий елемент стратегії розвитку ботанічного саду, основну форму рекламної активності [6].

Практичні рекомендації дизайну виставкових об'єктів пропонують Ян Лоренц, В. Д. Северин, В. П. Коломийчук [3,7,8]

МЕТА

Виявлення закономірностей просторового зонування виставкових комплексів ботанічних садів на основі аналізу функціонально-просторової організації успішних ландшафтних виставкових комплексів провідних країн світу та апробація результатів на прикладі проекту ви-

ставкового комплексу в Ботанічному саду імені академіка О.В. Фоміна.

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ОБГОВОРЕННЯ

Перш за все, виконання найважливіших історичних функцій ботанічних садів — розвитку у людей інтересу і любові до рослин, поваги до науки, що ними займається, усвідомлення виняткової цінності рослинного світу і його видової різноманітності як в історії світової цивілізації, так і в повсякденному житті. Інтерес може бути досягнуто тільки шляхом розваги, демонстрації незвичних рослин, постійної зміни рослинних «декорацій» в саду, через красу в самому широкому сенсі цього слова. Тому організація видовищних, ефектних, різноманітних виставок, представляється одним з найважливіших напрямків діяльності будь-якого ботанічного саду. Причому, в організації виставок виключно важливо і, природно, зміст, і дизайн, і всі графічні матеріали, і назва, все це розставляє правильні акценти і привертає увагу ЗМІ. Ні в якому разі не можна забувати і про те, що в сучасній економічній ситуації більшість ботанічних садів світу в значній мірі фінансово залежать від кількості відвідувачів та екскурсантів.

Діяльність, пов'язана з експонуванням предметів сучасного мистецтва під відкритим небом спрямована в першу чергу на нову аудиторію. Відкриті експозиційні простори на території ботанічних садів в порівнянні з загальноміськими відкритими виставковими територіями мають ряд схожих принципів організації:

- наявність відкритих територій для експонування;
 - цілісність і естетичність сприйняття;
 - підпорядкування планувального рішення території виставкового простору — ракурсу сприйняття об'єкта експозиції;
 - вписування об'єкту експозиції в навколишнє середовище і одночасно «підпорядкування» оточення об'єкту експозиції;
 - доступність експозиції;
 - сценарний підхід до створення простору, орієнтований на сприйняття експозиції різними групами відвідувачів;
 - культурне та наукове просвітництво відвідувачів;
 - ретельний підбір видів та місця розміщення додаткових об'єктів благоустрою, малих архітектурних форм, елементів озеленення.
- Проаналізувавши закордонні аналоги створення виставкових залів просто неба на прикладі таких відомих виставок, як Chelsea, Harlow carr, Tatton Park, Wisley, Hyde Hall, Malvern, Rose-

moor, Hampton court palace, Chatsworth, можна виділити такі особливості та основні правила створення важливих зон та розміщення додаткових об'єктів благоустрою (рис.1):

1. Зона логотипу виставки (Chelsea, Harlow carr)

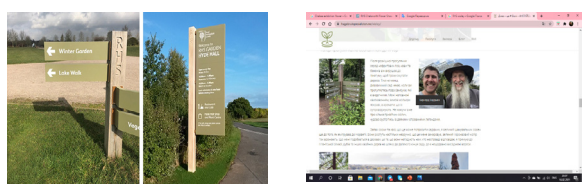
2. Зона реклами, повідомлень (Hyde Hall, Malvern)

3. Зона конференцій, симпозіумів (Hampton court palace)

4. Зона відпочинку (Harlow carr, Tatton Park)

5. Вказівники на виставку (Hyde Hall, Wisley)

Рис. 1. Типові функціональні зони та складові світових ландшафтних виставкових комплексів.

1. Фокусною точкою у всіх представлених виставках виступає логотип — це місце, де концентрується погляд кожного хто входить, притягується увагу, він є головним акцентом виставки.

2. Зона реклами та пішохідного транзиту, обмежена по ширині. На території можливо лінійне розміщення експозиції, як правило інформаційного характеру, в графічному виконанні для зручності сприйняття в русі. Важливий роз-

мір розміщуваних об'єктів, читаність на відстані і відповідність експозиції дизайну оточення.

3. Особливою зоною виставкового простору є відкритий простір для конференцій, симпозіумів та майстер-класів. Вони повинні бути залучені в загальну концепцію організації виставкового простору, важлива наявність чітких візуальних кордонів (наприклад огорожа з рослинних елементів), структурованість експозиції.

4. При організації зон для відпочинку на відкритому просторі можна використовувати стандартний конструктор або мобільні конструкції МАФів. Також важливим принципом при створенні даної зони, є розташування її повіддалі від основних частин виставки, це сприяє найбільш комфортному перебуванню в затишному місці, для роздумів про експозиції, що представлені на виставці.

5. Показники напрямку руху організують потоки відвідувачів на виставці. Це можуть бути коробка, банери, постери, елементи універсальних експозиційних систем.

Для перевірки можливості створення вхідної групи виставкового комплексу на основі простору ботанічного саду нами було розроблено ескізний дизайн вхідної групи виставкового комплексу. Графічна частина проектної пропозиції представлена на рис.2.

З представлених фото видно, що в межах наукової частини Ботанічного саду імені академіка О.В. Фоміна можуть бути створені всі основні зони вхідних груп провідних світових ландшафтних виставок.

Таким чином, при створенні проектної пропозиції ми дійшли до таких висновків, що перевагами створення виставкового простору в ботанічному саду імені О.Фоміна є:

- розвиток у людей інтересу до ботанічного саду;
- зацікавленість спонсорів у проведенні різних заходів у ботанічному саду;
- культурне та наукове просвітництво відвідувачів;
- можливість створення значної кількості важливих зон виставкового простору (зони конференцій, урочистостей, логотипу, рекламної інформації та відпочинку), що сприяє змістовному наповненню.

Недоліками можна визначити такі пункти:

- використання лише не важких конструкцій та матеріалів для легкої демонтації, оскільки виставкова частина розташована на науковій частині важливо, щоб виставкові об'єкти не завдавали значної шкоди для рослинних компонентів;
- неможливе створення декількох важли-

вих зон, таких як павільйони, в яких є можливість представлення великої кількості сортових рослин та предметів садової культури (на прикладі Chelsea), та зони продажу, проте у випадку ботанічного саду ім. О.Фоміна цей виставковий простір можна розмістити на вхідній частині.

1. Зони реклами та логотипу

2. Зона конференцій

3. Зона урочистостей

4. Зона перепочинку (кава-брейк)

5. Вид з висоти пташиного польоту

Рис.2. Проектна пропозиція

ВИСНОВКИ

Отже, організація виставкових комплексів в ботанічних садах має ряд переваг:

- цілісність і естетичність сприйняття, а саме:

- підпорядкування планувального рішення території виставкового простору ракурсу сприйняття об'єкта експозиції;

- вписування об'єкту експозиції в навколишнє середовище і одночасно «підпорядкування» оточення об'єкту експозиції;

- достатня для розміщення експозицій площа земельної ділянки з потрібною інсоляцією; можливість застосування сценарного підходу до створення виставкового простору, орієнтованого на сприйняття експозиції різними групами відвідувачів;

- можливість організації культурного та наукового супроводження відвідувачів в межах виконання просвітницької функції Ботанічного саду;

- можливість розміщення додаткових об'єктів благоустрою, малих архітектурних форм, елементів озеленення, необхідних для успішного проведення експозиційних заходів;

- зручність розміщення експозиційної ділянки в центрі міста з розвинутою системою міського транспорту.

При всіх перевагах з точки зору організації виставкових заходів характерні і недоліки, обумовлені специфікою діяльності Ботанічного саду як науково-просвітницької та освітньої установи. До числа таких недоліків можна віднести:

- відсутність можливості заїзду транспорту та спеціальної техніки, такої як автокрани, що накладатиме обмеження на використання в експозиціях великовагових елементів;

- складність маршрутів підходу до експозиційного майданчика;

- неможливість створення павільйонів значних розмірів для демонстрації великої кількості сортових рослин, нових винайдених сортів та предметів садової культури (на прикладі Chelsea).

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Бондаренко Б. К. Дизайн предметно-просторового середовища автоцентрів як носіїв ідентичності корпоративних брендів: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мист.: 17.00.07. Харків, 2015. 20 с.2.
- [2] Коржавин П. Б. Социокультурные проблемы организации современного городского выставочного пространства: дис. ... канд. культурологии: 24.00.01 / Коржавин Павел Борисович. Москва, 2010. — 161 с.
- [3] Лоренц Я., Сколник Л., Бергер К. Дизайн выставок: практическое руководство; пер. с англ. П.В. Кодолова. М. : АСТ: Астрель, 2008. 256 с.
- [4] Майстровская М. Т. Музейная экспозиция: тенденции развития.// Сборник научных трудов. На пути к музею XXI века — М., 1997.-С.8
- [5] Оленіна О. Ю. Трансформації мистецтва в комунікативній культурі соціуму: монографія. Харків, 2010. 256 с.
- [6] Андреева А.Е. Проведение выставок и фестивалей как ключевой элемент стратегии развития ботанического сада / А.Е. Андреева, А.П. Дубенюк, А.Ю. Паршин, А.А. Ретеюм // Материалы Первой Международной конференции «Ботанические сады в современном мире: наука, образование, менеджмент», 22-26 июня 2016 г., Санкт-Петербург, Россия. 2016. — с. 103-105
- [7] Северин В.Д. Выставочный дизайн информационно-коммуникативная специфика// Вісник «Теорія мистецтва». — Харків, 2015. с. 41-44
- [8] Проект организации территории ботанического сада им. акад. а. в. Фомина: ключевые аспекты дальнейшего развития Коломийчук В.П., Сенчило А.А., Гайдаржи М.Н., Никитина В.В., Бонюк З.Г., Меньшова В.А., Чумак П.Я./ Статья в сборнике трудов конференции/ с. 405-410
- [9] Стровский Л. Е. Основы выставочно-ярмарочной деятельности : учеб. пособ. для вузов : М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2005.

АННОТАЦІЯ

Рожак-Литвиненко К. Б., Горупаха В. Г. Организация выставочных пространств на базе ботанических садов.

На сегодняшний день открытые экспозиционные пространства представляют особый интерес как один из типов городских общерекреационных пространств и объектов ландшафтной архитектуры, имеющих научно-техническую, социальную, экономическую и культурную значимость. Экспозиции под открытым небом находили применение еще в древности, и уже тогда они считались эффективным источником информации. Они организовывались чаще всего с целью публичной демонстрации результатов любого творческого процесса, видов искусства, достижений в разных областях, отражения и популяризации исторически ценных объектов биологических видов представителей флоры

REFERENCES

- [1] Bondarenko B. Design of subject-spatial environment of car centers as carriers of identity of corporate brands: author's ref. dis. for science. degree of Cand. Myst .: 17.00.07. Kharkiv, 2015. 20 p.2.
- [2] Korzhavin P. Sociocultural problems of the organization of modern city exhibition space: dis. ... Cand. of Cultural Studies: 24.00.01 / Korzhavin Pavel Borisovich. Moscow, 2010. — 161 p.
- [3] Lorenz J., Skolnik L., Berger K. Exhibition design: a practical guide; lane. with English P.V. Kodolova. M. : AST: Astrel, 2008. 256 s.
- [4] Maistrovskaya M. Museum exposition: development trends.// Collection of scientific works. On the way to the museum of the XXI century — M., 1997.-P.8
- [5] Olenina O. Transformations of art in the communicative culture of society: a monograph. Kharkiv, 2010. 256 p.
- [6] Organization of exhibitions and festivals as a key element of the botanical garden development strategy A. Andreeva, A. Dubenyuk, A. Parshin, A. Rethum / Printed in the printing house of LLC «Polygraphic Complex» — 2016 / p. 103-105
- [7] Severin V. Exhibition design information and communication specifics // Bulletin of «Theory of Art». - Kharkiv, 2015. p. 41-44
- [8] DRAFT ORGANIZATION OF THE TERRITORY OF THE BOTANICAL GARDEN NAMED AFTER ACAD. AV FOMINA: KEY ASPECTS OF FURTHER DEVELOPMENT Kolomiychuk V., Senchilo A., Gaidarzh MN, Nikitina VV, Bonyuk ZG, Menshova V., Chumak P. ./ Article in the proceedings of the conference / p. 405-410
- [9] Strovsky L. Fundamentals of exhibition and fair activities: textbook. allowance. for universities: M. : UNITY-DANA, 2005.

ABSTRACT

Rozhak-Lytvynenko K., Horupakha V. Organization of exhibition spaces based on botanical gardens.

Today, open exhibition spaces are of special interest as one of the types of urban general recreational spaces and objects of landscape architecture that have scientific, technical, social, economic and cultural significance. Open-air exhibitions have been used since ancient times, and even then they were considered an effective source of information. They were organized most often for the purpose of public demonstration of results of any creative process, kinds of art, achievements in various spheres, display and popularization of historically valuable objects of biological species of representatives of flora and fauna, etc. — in the form of an artificially created object-spatial environment under the open sky.

и фауны и т.д. — в виде искусственно созданной предметно-пространственной среды под открытым небом.

В настоящее время выставочная деятельность рассматривается как форма рекламных коммуникаций. Анализируя развитие экспозиционных пространств и комплексов, можно отметить, что в основе творческих замыслов авторов всегда был поиск оригинальных архитектурно-планировочных и художественных решений, которые отражали, в том числе, развитие науки и техники. Кроме того, сама тематика экспозиции является важным фактором в организации предметно-пространственной среды.

Экспозиционная активность ботанических садов в Украине, как и в других странах, имеет большую значимость и приобретает исключительную популярность. Очевидно, что при правильной подаче царство растений способно поразить воображение большинства людей, и опыт ведущих ботанических садов мира на данный момент это уже наглядно доказал. Со временем приходит осознание того, что роль ботанических садов в обществе должна неуклонно расти, а спектр деятельности — расширяться, и это связано, прежде всего, с растущими потребностями общества, но также во многом и с экономической моделью существования ботанических садов, государственное финансирование которых в настоящее время практически прекратилось. Поэтому ботаническим садам в Украине нужно возобновить практику проведения различных ботанических, садоводческих, растениеводческих, ландшафтно-архитектурных и других выставок и фестивалей.

Ключевые слова: экспозиции, организация пространства, ботанический сад, зонирование, зональная разбивка, выставочный комплекс.

AUTHOR`S NOTE:

Rozhak-Lytvynenko Kseniia, PhD in Art, Associate Professor, Department of Interior Design, National Aviation University, Kyiv, Ukraine, head of the research and educational project "Art Travel", e-mail: kseniia.rozhak-lytvynenko@npp.nau.edu.ua, orcid: 0000-0003-2098-6121

Currently, exhibition activity is considered as a form of advertising communications. Analyzing the development of exhibition spaces and complexes, it can be noted that the authors' creative ideas have always been based on the search for original architectural, planning and artistic solutions, which reflected, inter alia, the development of science and technology. In addition, the theme of the exhibition is an important factor in the organization of the subject-spatial environment.

The exposition activity of botanical gardens in Ukraine, as well as in other countries, is of great importance and is gaining exceptional popularity.

Obviously, with the right feed, the plant kingdom is able to impress the imagination of most people, and the experience of the world's leading botanical gardens at the moment has already proved this. Over time, comes the realization that the role of botanical gardens in society must grow steadily, and the range of activities - to expand, and this is due primarily to the growing needs of society, but also, in many respects, with the economic model of botanical gardens, public funding of which in our time has virtually ceased.

That is why botanical gardens in Ukraine need to resume the practice of holding various botanical, horticultural, plant, landscape-architectural and other exhibitions and festivals.

Key words: expositions, organization of space, botanical garden, zoning, zonal breakdown, exhibition complex.

Horupakha Vita, Kyiv Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine, email: horupahavita@gmail.com

Стаття подана до редакції 28.10.2020р.
Стаття прийнята до друку 28.11.2020р.